

УДК 7.04 (477)

Цугорка Олександр Петрович
заслужений діяч мистецтв України, доцент,
доцент кафедри живопису і композиції
Національної академії образотворчого
мистецтва і архітектури

САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЖИВОПИСУ: ВІТЧИЗНЯНА НАУКОВА РЕФЛЕКСІЯ

Мета роботи – відшукати та структурувати джерельну базу дослідження сакрального мистецтва живопису, представлену насамперед ґрунтовними працями українських науковців. **Методологія** дослідження ґрунтується на використанні мистецтвознавчого, бібліографічного та культурно-історичного методів, що уможливило інвентаризацію попередніх наукових здобутків та виділення кола проблемних питань. **Наукова новизна** полягає у систематизації основних вітчизняних дисертаційних джерел за темою дослідження та акцентуації уваги на необхідності вивчення сакрального мистецтва як складного соціокультурного феномена методами сучасного мистецько-культурологічного дискурсу з урахуванням міждисциплінарної методології та парадигми системності. **Висновки.** Сакральне мистецтво живопису, зокрема іконопис, викликає посилений інтерес з боку сучасних українських мистецтвознавців та представників інших галузей наукового знання – філософів, істориків, культурологів, архітекторів, що знаходить відображення у значному масиві дисертаційних досліджень. Водночас окремі аспекти сакрального живопису потребують значно ґрунтовнішого дослідження і наукової інтерпретації.

Ключові слова: сакральне мистецтво живопису, іконопис, мистецтвознавство, методологія, дисертаційні дослідження.

Цугорка Олександр Петрович, заслуженный деятель искусств Украины, доцент, доцент кафедры живописи и композиции Национальной академии изобразительного искусства и архитектуры

Сакральное искусство живописи: отечественная научная рефлексия

Цель работы – структурировать научную базу источников исследования сакрального искусства живописи, представленную прежде всего работами украинских ученых. **Методология** исследования основана на использовании искусствоведческого, библиографического и культурно-исторического методов, что позволило провести инвентаризацию предыдущих научных достижений и выделить круг проблемных вопросов. **Научная новизна** заключается в систематизации основных отечественных диссертационных источников по теме исследования и акцентуации внимания на необходимости изучения сакрального искусства как сложного социокультурного феномена методами современного художественно-культурологического дискурса с учетом междисциплинарной методологии и парадигмы системности. **Выводы.** Сакральное искусство живописи, в частности иконопись, вызывает усиленный интерес со стороны современных украинских искусствоведов и представителей других отраслей научного знания – философов, историков, культурологов, архитекторов, что находит отражение в значительном массиве диссертационных исследований. В то же время отдельные аспекты сакральной живописи требуют более основательного исследования и научной интерпретации.

Ключевые слова: сакральное искусство живописи, иконопись, методология, искусствоведение, диссертационные исследования.

Tsugorka Alexander, Honored worker of Arts of Ukraine, associate professor of the department of painting and design of The National Academy of Fine Art and Architecture

Sacral art of painting: domestic scientific reflection

Purpose of Article. The purpose of the article is to analyze and systemize the resources of the researching of the sacral art of painting, which are representatives of the works of Ukrainian scientists. **Methodology.** In the article, the author uses biographical, art and historical-cultural approaches, which allow us to inventory the previous scientific achievements and to distinguish some researched issues. **Scientific novelty.** The author is the first who systematizes the fundamental dissertation resources on this topic. In addition, he pays attention to the necessity of studying the sacral art as the complicated socio-cultural phenomenon by the methods of the modern art-culturological discourse, based on the interdisciplinary methodology and system paradigm. **Conclusions.** The sacral art of painting, particularly iconography, is very interesting for the modern art scientists and the representatives of the other sciences – philosophers, historians, architectures and cultural scientists. We can see it in a number of dissertation researches. However, some aspects of the sacral painting need more properly analysis and new scientific interpretation.

Keyword: sacral art of painting, iconography, art studies, methodology, dissertation research.

Суспільно-політичні та історико-культурні трансформації, які відбулися в нашій державі після здобуття незалежності, поштовхнули інтерес до тих феноменів та аспектів суспільного побутування, які раніше чи не взагалі вважалися табуованими. Підвищений інтерес до такої проблематики, а як результат – попит на відповідні дослідження – спровокували інтенсивне розширення переліку запропонованих тем та відповідного обшару наукових розвідок, зокрема у різних сферах соціогуманітарного знання.

Не залишилася осторонь і релігійна проблематика, що пов'язано передусім зі зміщенням уваги з прагматичних суспільно-політичних та економічних перетворень у площину, яку традиційно пов'язують з культурою і духовністю. Тому не дивно, що така зміна пріоритетів, зокрема в мистецтвознавстві, зумовила активізацію досліджень у царині сакрального мистецтва живопису. Тому актуальність вивчення

сакральних аспектів культури, зокрема їх втілення в мистецтві, за допомогою сучасної методології не викликає заперечень. При цьому першочергове завдання, яке повинен вирішити дослідник, – віднайти існуючі напрацювання за темою дослідження, тобто сформувати його джерельну базу. Останнє дає змогу сформулювати найбільш конструктивні дослідницькі завдання і шляхи для їх вирішення у межах авторської позиції, яка неможлива без опрацювання і узагальнення попередніх напрацювань. Такий бібліографічний метод пізнання наукового об'єкта – необхідна складова наукового інструментарію вивчення досліджуваного питання.

Сакральне мистецтво – це мистецтво, тісно пов'язане з вірою, релігійним життям і відповідними традиціями та обрядами. Позаяк релігія і церква з альтернуючим успіхом у різні епохи відігравали вагомий роль у житті людини та суспільства загалом, майже все світове мистецтво (література, живопис, скульптура, музика тощо) наскрізно просякнуті символічною сакральною тематикою.

Водночас, оскільки все сакральне ґрунтується на відповідних канонах, сюжетах і символах (для християн це хрест, Розп'яття, Христос, вівця, оливкова гілка, виноградне гроно, лики Святих і под.), то саме їх зображення у творах образотворчого мистецтва дає підстави відносити останнє до сакрального. Загалом «сакральне мистецтво становить невід'ємний елемент культури Церкви і покликане передусім через образну мову розкрити істини віри» [4], – зазначає українська дослідниця Катерина Новікова.

Такий різновид образотворчого мистецтва, як живопис (малярство), основними сюжетами якого є епізоди з Біблії та Євангелії, зображення релігійних свят і под., відносять до релігійного жанру – релігійного живопису. В якому творила, зокрема, і низка відомих світських художників, які лише інколи вдавалися до зображення релігійної проблематики.

Окрему нішу займають твори сакрального монументального живопису: вітражі, фрески, мозаїки, які прикрашають архітектуру різних релігійно-культових інституцій – церков, соборів, монастирів.

Одним із феноменів сакрального мистецтва є ікона. Відповідно, процес її творення має назву іконопису, іконописання, іконографії, що також розуміється як окремий різновид сакрального мистецтва, зокрема живопису. До різновиду іконопису відносять також народну ікону, ікону на склі та хоругви.

Відтак, іконопис та релігійне малярство – це окремий вагомий пласт образотворчого мистецтва. Останнім часом він користується підвищеним інтересом з боку не лише митців-практиків, а й науковців, що знаходить своє відображення у відповідних дослідженнях, систематизація яких власне і є предметом та метою нашої розвідки.

Зрозуміло, що аналіз творів образотворчого мистецтва насамперед перебуває у колі наукового інтересу мистецтвознавців, тому не дивно, що у своїх дослідженнях вони користуються теоретико-методологічними прийомами і принципами мистецтвознавчого підходу, основною особливістю якого є можливість виявити характерні риси сакрального живопису як різновиду образотворчого мистецтва та художньо-образного відображення певних мистецьких явищ та й культури соціуму загалом. Водночас варто зауважити, що використовуючи арсенал усталених прийомів і методів, мистецтвознавчий підхід не виключає можливості відслідковувати зв'язок традиційних образотворчих технік з інноваційними, що пов'язано з розширенням комп'ютерних, технічних тощо засобів, які нині уможливають практичну візуалізацію неординарних задумок художників, а також зумовлюють виникнення межових форм та жанрів образотворчого мистецтва. Тому, як зрозуміло із вищезазначеного, у сфері нашого дослідницького інтересу перебувають мистецтвознавчі дослідження, серед яких, крім того, насамперед дисертаційні роботи, захищені за спеціальністю 17.00.05 – образотворче мистецтво.

Найбільш щільно «джерельна лакуна» заповнена щодо дослідження іконописних традицій, що, зокрема, представлено низкою дисертацій, присвячених аналізу традицій розпису іконостасів, іконографії і под. Прикметно, що більшість з них підготовлено або захищено у Львівській національній академії мистецтв. Це зокрема: Бакович О. П. Іконостаси та вітарі церков Західного Поділля другої половини XVIII ст. (національні традиції та західноєвропейські впливи) (2014 р.); Колпакова Н. Я. Святий Георгій в галицькому іконописі XIV-XVI ст.: іконографія та еволюція образу (2015 р.); Пелех М. І. Іконостас Успенської церкви у Львові як чинник еволюції художньо-образної системи сакрального мистецтва Галичини XVII ст. (2014 р.); Дундяк І. М. Процесійні ікони Західної України XVII-XIX ст. (походження, іконографічні та художні особливості) (2003 р.); Кравченко Н. І. Секуляризація релігійного живопису в Україні другої половини XVII-XIX (2007 р.); Ціхонь К. Р. Іконографія космосу в європейському християнському мистецтві (від античності до бароко) (2001р.); Гелитович М.Й. Іконостасний ансамбль церкви Успіння Богородиці з Наконечного у контексті українського іконопису другої половини XVI століття (2001 р.).

Крім того, львівський науковий доробок представлений і дисертаціями на теми, дотичні до проблематики іконопису, як-то: робота Л. О. Купчинської «Творчість Теофіла Копистинського у контексті розвитку образотворчого мистецтва Галичини другої половини XIX – початку XX століть» (2003 р.), присвячена діяльності відомого графіка, живописця Західної України другої половини XIX – початку XX ст. Т.Копистинський також відомий як реставратор творів сакрального мистецтва, які авторка вводить до наукового обігу; О. В. Макойда у дисертації «Біблійні цикли Осипа Сорохтея: проблема індивідуального творчого методу» аналізує релігійні композиції станіславського художника О. Сорохтея, зокрема серію страстей Христових, та здійснює каталогізацію його творів на релігійну тематику; Я. В. Бондарчук у роботі «Мистецтво Острозького осередку др. пол. XVI – перша пол. XVII століття (синтезування середньовічних візантійських та ренесансних західноєвропейських ідейно-художніх концепцій)» (2002 р.) з-поміж

інших аспектів досліджує і вводить до наукового обігу твори іконопису, висвітлює мистецтво Острозького осередку епохи у взаємодії з релігійно-філософськими концепціями всесвіту, Бога та людини і под.

По декілька робіт із досліджуваної тематики за спеціальністю 17.00.05 – образотворче мистецтво репрезентують дослідники Харківської державної академії дизайну і мистецтв (докторська дисертація Урсу Н. О. Сакральне мистецтво домініканського ордену на землях України (XVII-XIX ст.) (2008 р.); кандидатські: Паньок Т. В. Стильова еволюція в іконописі Слобожанщини XVII – початку XIX століття (2005 р.); Шуліка В. В. Церковний живопис Слобожанщини середини XIX – початку XX століття: іконографія, стилістика, техніко-технологічні особливості (2010 р.); Жердев В. В. Сакральне мистецтво в православних храмах Німеччини (XIX – початок XX ст.) (2010 р.)) та Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Бурковська Л. В. Ікони св. Миколи в українському малярстві кінця XIV-XVI століть: генеза, особливості іконографії та семантики (2009 р.); Овчаренко О. І. Графічний цикл "Патерика Печерського" 1661 року в контексті української художньої культури середини XVII – початку XVIII століть (1999 р.); Фесенко Д. В. Монументальне малярство XVIII ст. Галичини в контексті українсько-західноєвропейських мистецьких зв'язків: іконографія та стилістика (2009 р.)

У Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури захищена робота Кондратюк А. Ю. Монументальний живопис Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської Лаври. Семантика. Стилістика (2003 р.), яка була виконана у Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику.

Дослідження сакрального живопису, представлені спец. 17.00.05, тісно пов'язані з питаннями декоративного і прикладного мистецтва (спец. 17.00.06), позаяк, наприклад, народні ікони та хоругви, як ми вже згадували вище, теж відносять до іконопису, хоча вони й розуміються як декоративно-прикладне мистецтво. Так, знову ж таки у цій сфері найбільше робіт репрезентовано дослідниками Львівської академії мистецтв, зокрема: Приймич М. В. Декоративне різьблення у сакральному мистецтві Закарпаття XVIII-XIX ст. (Історія. Типологія. Художньо-стильові особливості) (2001 р.); Галишич Р. Я. Монументально-декоративне мистецтво українських церков зарубіжжя XX століття (2002 р.); Клімашевський А. В. Облаштування інтер'єру дерев'яних церков Західного Поділля та Покуття XVIII – початок XX ст. (Проблема ансамблевості) (2001 р.); Болюк О. М. Профілювання та різьблення у художній системі оздоблення дерев'яної сакральної архітектури Українських Карпат XVII – початку XX ст. (2000 р.); Косів Р. Р. Українські хоругви XVII-XVIII ст. (Основні типи. Історико-художні та іконографічні особливості) (2002 р.); Гах І. С. Храмовий вітраж Галичини кінця XIX – початку XX ст.: західноєвропейський контекст (становлення, художні особливості, проблеми реставрації) (2006 р.).

У Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника захищено дисертацію Тріска О. О. Народна ікона на склі другої половини XVIII-XIX століття: європейський контекст (2009 р.), підготовлену у відділі народного мистецтва Інституту народознавства НАН України.

Загальновідомо, що будь-який вищий навчальний заклад – це не лише база для навчання і підготовки фахівців у відповідних сферах, а й насамперед підґрунтя для розвитку науки. Відповідно, останній у освітній закладах такого рівня повинна приділятися велика увага. Водночас вже можна зробити висновок, що найбільшу зацікавленість питаннями сакрального живопису виявляють дослідники, підготовлені на базі Львівської академії мистецтв. Можливо, це зумовлено тим, що в Академії у 1995 р. на факультеті образотворчого мистецтва і реставрації було розпочато підготовку фахівців у сфері сакрального мистецтва. Враховуючи досить вражаючий список фахівців, які були запрошені до викладання і лекційних, і практичних курсів, такий інтерес і рівень підготовки молодих практиків і науковців у Академії не викликає здивування. Керує кафедрою від початку її заснування заслужений діяч мистецтв України, народний художник України, професор Роман Якимович Василик. Концепція діяльності КСМ, розроблена ним у 90-х роках минулого століття, передбачає реалізацію довгострокової програми відродження та популяризації українського іконопису і його самобутньої стилістики й визначає напрями науково-методичної, науково-дослідної і творчої роботи професорсько-викладацького складу [5], як зазначається в інформації на сайті кафедри.

При Харківській державній академії дизайну і мистецтв на сьогодні не існує окремої кафедри чи навчально-творчої лабораторії, які готують суто фахівців у сфері сакрального живопису. Водночас на факультеті образотворчого мистецтва, на кафедрі живопису, продовжуючи кращі традиції харківської художньої школи, виховують майбутніх фахівців станкового живопису, які можуть з успіхом працювати в різних галузях художньої творчості [2]. Водночас, як зрозуміло з переліку дисертацій, в яких досліджуються різні аспекти сакрального живопису, в Академії дійсно велику увагу приділено для підготовки художників і науковців, які можуть працювати у різних жанрах малярства.

При столичній Національній академії образотворчого мистецтва та архітектури у 1994 р. було відкрито навчально-творчу Майстерню живопису та храмової культури, яка з 2015 р. носить назву її засновника – народного художника України, живописця, графіка, професора Миколи Андрійовича Стороженка. Майстерня є водночас лабораторією для створення релігійно-історичних станкових полотен на новітній основі синтезу мистецтв: тисячолітнього сакрального досвіду та столітньої київської школи академічно-світського мистецтва. Викладачами, студентами та випускниками оздоблено десятки храмів в Україні та закордоном, написано сотні ікон, створено численні іконописні об'єднання, зокрема й Українську спілку іконописців, регулярно організовуються виставки та міжнародні пленери, проводиться активна наукова робота по вивченню та збереженню сакральної спадщини. Основою навчального процесу майстернею визначено, з-поміж іншого, критерії традиційної, власне, базової – школи Національної академії образотворчого мистецтва

і архітектури [3]. Відтак, на базі НАОМА на сьогодні створено всі умови для підготовки не лише практиків, а й науковців у сфері сакрального мистецтва живопису.

Дослідження сакрального мистецтва в Україні не обмежуються лише мистецтвознавчими дисертаційними джерелами, позаяк для з'ясування глибинних історичних і ціннісно-сміслових витоків, в умовах яких формувалися мистецькі уподобання живописців, художні смаки і преференції яких перебували у межах релігійної тематики, варто звернутися до напрацювань інших наук, використовуючи парадигму системності. Такий системний підхід є сьогодні провідним у методології досліджень феноменів будь-якої галузі наукового знання, позаяк саме наукове мислення за своєю суттю і структурною організацією є системним. Відтак звернення до напрацювань інших наукових галузей дає змогу, з одного боку, зняти досить умовні обмеження у дослідженні, а з іншого – сформулювати конструктивне системне уявлення про будь-який феномен реальності на основі міждисциплінарної методології. Останнє дасть змогу розглядати сакральний живопис у невідривному зв'язку і відповідності не тільки сучасним здобуткам мистецтва і культури, а й сучасним моделям світосприйняття та життєдіяльності соціуму. Це, у свою чергу, сприятиме практичній інтеграції сучасних мистецьких здобутків у цій царині у ціннісно-сміслову поле сучасності, переосмисленню традицій у сьогоднішньому культурному контексті з урахуванням найкращих здобутків інших наук, а також сприятиме пошуку і формуванню нового категоріально-понятійного апарату та нових методологічних засад їх вивчення, що у підсумку уможливлуватиме подальший розвиток церковного мистецтва. Саме такий підхід, можливо, дасть змогу вирішити нелегке завдання: «як зберегти чистоту стилістико-іконографічних традицій нашої багатовікової храмової культури, не скотившись при цьому до пасивного наслідування класичних взірців, і водночас не втратити живого зв'язку із сучасними тенденціями образотворчого мистецтва. Або якою мірою мистецві-іконописцю виявляти свою творчу індивідуальність, щоби відповідати потребам сучасного образного мислення, але не відірватися від глибинних основ сакрального малярства» [1, 272], – як його формулює мистецтвознавець Любов Волошин.

Відтак, наступний блок досліджень представлений роботами у галузі філософії, зокрема за спец. 09.00.08 – естетика. Естетика, як загальновідомо, це наука про чуттєве пізнання світу, про прекрасне, красу та цінність, без яких неможливий ні процес творчості, ні подальша оцінка мистецького твору: Мороз Я. С. Естетика українського іконопису XIV-XV ст. (2005 р.); Солярська І.О. Онтологія архітектурної форми: естетичний аспект (2003 р.); Демчук Р. В. Сакральне та профанічне в культурно-філософській символіці Софії Київської (2001 р.); Квасюк Л. В. Іконопис і словесність у культурі України XVI-XVIII століть: естетичний аспект (2000 р.); теорії та історії культури: Герчанівська П. Е. Трансформація народної сакральної архітектури і живопису Марамороша у XVII-XVIII століттях як відображення динаміки європейської культури (2002 р.); Піщанська В.М. Українська барокова ікона в художніх колекціях Дніпропетровщини: типологія та своєрідність (2009 р.). Ременяк О.С. Український іконопис XVI-XVIII ст. на землях Холмщини та Підляшшя (2004 р.). Історичне дослідження Ковальчук Є. І. Формування фонду сакрального мистецтва у Волинському краєзнавчому музеї (1929-2009 рр.) (спец. 26.00.05) (2010 р.) аналізує сакральне мистецтво с точки зору його історико-культурної і музейної цінності; Тарас Я. М. Церковна дерев'яна архітектура українців Карпат у системі традиційно-побутової культури (07.00.05) (2011 р.) досліджує церковну архітектуру з точки зору її етнологічного значення.

Окрему нішу займають дисертаційні роботи (спец.18.00.01), присвячені дослідженню архітектури православних храмів України, зокрема у різних регіонах. Зрозуміло, що у дослідженні архітектури храмів увага приділяється і внутрішньому оформленню їх інтер'єрів, що може бути цікавим для аналізу сакрального живопису. Це, зокрема, такі роботи: Діба Ю. Р. Архітектура українських храмів-ротонд другої половини X – першої половини XIV століть (2000 р.); Пугачова М. А. Колористичні принципи рішення інтер'єрів православних храмів (на прикладі храмів України) (2010 р.); Дерев'яно І. С. Еволюція композиційних прийомів формування внутрішнього простору православних храмів Слобожанщини XVII – початку XXI ст. (2007 р.); Лесик О. О. Історико-мистецькі особливості храмової архітектури Волині XVII-XVIII століття (2000 р.); Харлан О. В. Особливості типологічної еволюції дерев'яної храмової архітектури на території Півдня України середини XVIII – початку XX ст. (на прикладі Катеринославської губернії) (2010 р.); Бондаренко І.В. Передумови і тенденції стильового розвитку храмової архітектури Слобожанщини (друга половина XIX – початок XX ст.) (1999 р.).

Загалом проведений короткий аналіз дає змогу констатувати, що сакральне мистецтво живопису, зокрема іконопис, викликають посилений інтерес у сучасних вітчизняних мистецтвознавців та представників інших галузей наукового знання – філософів, істориків, культурологів, архітекторів, що знаходить відображення у значному масиві дисертаційних досліджень. Крім того, показовим є той факт, що основним об'єктом досліджень є регіональні особливості сакрального живопису, що свідчить про розуміння важливості аналізу мистецьких аспектів на регіональному матеріалі. Водночас, на нашу думку, актуальним уявляється дослідження творчого доробку і різних складових творчості окремих українських художників, зокрема іконописців. Також серед обшару досліджень найбільше виділяються наукові доробки представників львівської школи. Проте за межами нашого аналізу ще залишилися наукові публікації та монографічні дослідження. Вони потребують окремої систематизації для формування узагальненої картини обшару наукових досліджень мистецтва сакрального живопису.

Література

1. Волошин Л. Інтерпретація традицій сакрального мистецтва у творчості Костя Марковича / Любов Волошин // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – 2012. – Вип. 23. – С. 272-279.
2. Кафедра живопису. Історична довідка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ksada.org/jiv-history.html>.
3. Майстерня живопису і храмової культури імені Миколи Стороженка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://naoma.edu.ua/ua/kafedras/fakultet_obrazotvorchogo_mistetstva/kafedra_zhivopisu_kompozits/maysternya_zhivopisu_khramovo_kulturi.
4. Новікова К. На перехресті духу і світу. Короткий нарис про сакральний живопис України / Новікова К. – К.: Темпора, 2012. – 328 с.
5. Факультет образотворчого мистецтва і реставрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.logos.biz.ua/proj/lnam/online/lnam--68-95.pdf>.

References

1. Voloshyn, L. (2012) The interpretation of the sacral art traditions in the works of Kost' Markovych. Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mustectv, 23, 272-279 [in Ukrainian].
2. The Department of Painting. Historical information. Retrieved from <http://www.ksada.org/jiv-history.html> [in Ukrainian].
3. The Studio of Painting and Temple culture after Mykola Storozhenko. Retrieved from http://naoma.edu.ua/ua/kafedras/fakultet_obrazotvorchogo_mistetstva/kafedra_zhivopisu_kompozits/maysternya_zhivopisu_khramovo_kulturi [in Ukrainian].
4. Novikova, K. (2012). At the crossing of Spirit and World. Short notes about the sacral painting of Ukraine. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
5. The Faculty of Fine Art and Restoration. Retrieved from <http://www.logos.biz.ua/proj/lnam/online/lnam-68-95.pdf> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.11.2016 р.

УДК 7.05:687.01

Чупріна Наталія Владиславівна
кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри художнього моделювання
костюма Київського національного університету
технологій та дизайну
chouprina@ukr.net

**ФАКТОРИ СТАНОВЛЕННЯ МАСОВОЇ МОДИ
ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ УПОДОБАНЬ ШИРОКИХ ВЕРСТВ
СУСПІЛЬСТВА СПОЖИВАННЯ В ІНДУСТРІЇ МОДИ**

Мета дослідження полягає у формулюванні основних векторів розвитку індустрії моди в її сучасному розумінні, а також характеристиці чинників становлення масової моди як віддзеркалення переваг широких верств споживацького суспільства. Визначення критеріїв асиміляції «масової» та «високої» моди розглядається у контексті нових стандартів формування модного проектного образу в дизайні костюма. **Методологія** дослідження полягає у застосуванні комплексу загальнонаукових принципів. У роботі з візуальними матеріалами застосовано предметно-аналітичний метод, а для збирання, систематизації та узагальнення науково-літературних джерел та журналістських видань використано літературно-аналітичний метод систематизації. **Наукова новизна.** Визначено основні напрями розвитку індустрії моди в другій половині ХХ століття. Обґрунтовано, що цей період характеризується радикальними інноваціями не тільки у формі, а й у змісті модних образів. Охарактеризовано чинники становлення масової моди як віддзеркалення переваг широких верств споживацького суспільства. Визначено критерії асиміляції «високої» та «масової» моди у створенні актуальних модних тенденцій та образів. **Висновки.** 1960-і роки є незаперечним доказом того, що економічне зростання та соціокультурні інновації (у тому числі в моді), продуктивно взаємодіють на формування способу життя суспільства як в національному масштабі, так і в інтернаціональному. Об'єктивні чинники розвитку, безумовно, впливають і на суб'єктивне сприйняття навколишнього середовища: зростає купівельна спроможність і споживацькі вимоги населення, підвищуються стандарти життя і зростає можливість їх використання, в тому числі за рахунок розвитку промислового виробництва матеріальних здобутків. Іншими словами, активно розширюється споживацьке суспільство. Саме завдяки цим характеристикам 1960-і роки можна назвати переломним етапом становлення індустрії моди в ХХ столітті.

Ключові слова: індустрія моди, модний образ, масова мода, висока мода, модні тенденції, суспільство споживання.

Чуприна Наталья Владиславовна, кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры художественного моделирования костюма Киевского национального университета технологий и дизайна

Факторы становления массовой моды как отражения предпочтений широких слоев потребительского общества в индустрии моды

Цель исследования заключается в формулировке основных векторов развития индустрии моды в ее современном понимании, а также характеристике факторов становления массовой моды как отражения предпочтений